

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

2021-2022

FilmoTeca
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

CICLE CINEMA, MEMÒRIA, PAU I DRETS HUMANS

DIA INTERNACIONAL D'ERADICACIÓ DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

Sessió de curtmetratges

Material didàctic de la sessió

Sessió recomanada per a ESO, batxillerat i cicles formatius

En col·laboració amb:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament
d'Educació

Filmoteca per a les escoles està adreçat a centres educatius i té l'objectiu de fomentar l'interès d'infants i joves pel cinema, així com de formar els espectadors i espectadores del futur, tot posant en valor el nostre patrimoni cinematogràfic.

El cicle Cinema, memòria, pau i drets humans inclou projeccions i activitats pedagògiques associades als àmbits de memòria democràtica, pau i drets humans, i vinculades a un dia internacional relacionat amb aquestes temàtiques.

Aquest cicle està organitzat pels Serveis Educatius de la Filmoteca de Catalunya, l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, el Memorial Democràtic i el Departament d'Educació.

Índex

- 6** Fitxes tècniques i sinopsis dels curtmétratges
- 7** Què treballem?
- 8** Competències curriculars relacionades
- 9** Representació i violència simbòlica als mitjans de comunicació
- 11** Els mites de l'amor romàntic i la violència masclista
- 13** El cinema i l'ampliació dels imaginaris de l'amor
- 15** Proposta d'activitats
 - 15** Abans del visionat
 - 17** Després del visionat
- 19** Documentació relacionada

Fitxes tècniques i sinopsis dels curtmetratges

Adri

Estíbaliz Urresola

Espanya, 2013. VE. 15 minuts

Fa anys que l'Adri s'entrena per al campionat regional de natació. Dos dies abans de l'esdeveniment, el seu cos comença a canviar de manera inesperada i ella haurà de reaccionar davant la sorpresa.

Machos

Carlos Rufas

Espanya. 2015. VE. 8 minuts

Una animació experimental que explora les opressions dels arquetips de la masculinitat.

Espace (Espai)

Eléonor Gilbert

França, 2014. VOSC. 15 minuts

Mitjançant un esquema, una alumna de Primària explica en quina mesura el repartiment de l'espai de joc al pati entre els nens i les nenes li sembla problemàtic.

Material didàctic elaborat per:

Què treballem?

- Representació i violència simbòlica als mitjans de comunicació
- Els mites de l'amor romàntic i la violència masclista
- El cinema i l'ampliació dels imaginaris de l'amor

Material didàctic elaborat per:

Competències curriculars relacionades

Competències bàsiques de l'àmbit de cultura i valors

- Assumir actituds ètiques derivades de la Declaració Universal dels Drets Humans.
- Copsar les dimensions ètiques dels grans relatats literaris i de les obres artístiques.
- Analitzar críticament l'entorn (natural, científicotecnològic, social, polític, cultural) des de la perspectiva ètica, individualment i de manera col·lectiva.

Competències bàsiques de l'àmbit social

- Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals.
- Analitzar diferents models d'organització política, econòmica i territorial, i les desigualtats que generen, per valorar com afecten la vida de les persones i fer propostes d'actuació.
- Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític.

- Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica.

Competències bàsiques de l'àmbit artístic

- Utilitzar estratègicament els elements dels llenguatges visual, musical i corporal per analitzar les produccions artístiques.
- Mostrar hàbits de percepció reflexiva i oberta de la realitat sonora i visual de l'entorn natural i cultural.
- Fer ús del coneixement artístic i de les seves produccions com a mitjà de cohesió i d'acció prosocial.

Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic

- Implicar-se activament i reflexiva en interaccions orals amb una actitud dialogant i d'escolta.

Material didàctic elaborat per:

Representació i violència simbòlica als mitjans de comunicació

La manera com es representa la realitat als mitjans de comunicació configura, en gran part, la nostra percepció del món. En tant que agents socialitzadors, les imatges, relats i discursos que hi apareixen influeixen en la configuració dels imaginaris individuals i col·lectius i transmeten una sèrie de valors associats. Aquesta transmissió pot comportar la perpetuació de la violència simbòlica i masclista quan les imatges i els missatges que emeten s'associen a estereotips sexistes.

Campanyes recents de la marca de moda Marc Jacobs presenten les dones com a objectes o com a víctimes.

Víctimes ideals?

La violència masclista s'estén per un gran nombre de representacions. La imatge de les dones és explotada amb gran efectivitat quan es tracta d'exposar el patiment, la por o l'horror i s'ha naturalitzat en diferents representacions, explícites o subtils. Diverses campanyes publicitàries d'alta costura, com Dolce & Gabbana o Marc Jacobs, fan ús d'aquest imaginari que mescla referències a situacions de violència sexual, victimització i passivitat, vinculades al món del luxe. Però no es tracta d'una pràctica limitada al món de la moda: en alguns anuncis d'assegurances de la llar o sistemes d'alarmes i vigilància, les dones protagonitzen situacions d'indefensió davant de l'assaltament a casa d'un agressor, generant així unes imatges que actuen en nom de la política de la por, com a motor de preocupació social. Es fomenta així l'estereotip de l'agressor desconegut, situant la violència vers les dones en un àmbit d'excepcionalitat.

Els informatius segueixen una estratègia similar a l'hora de tractar els casos de feminicidis, als que sovint se'ls afegeixen representacions negatives de les dones que han patit l'agressió (la vestimenta, l'atractiu físic, la seva experiència sexual, la seducció, etc.). Aquests estereotips justificadors "moldegen la comprensió abstracta d'un crim que ha quedat reduït als components més superficials, relacionats amb l'aparença."¹ A més, posar l'èmfasi del relat en detalls irrelevants pretén afrontar la violència masclista com a casos excepcionals, que es donen espontàniament, i l'allunyen del problema estructural que és per tota la societat.

Material didàctic elaborat per:

Als anys noranta del segle XX, la cobertura mediàtica dels assassinats de les nenes d'Alcàsser i d'Ana Orantes va marcar una praxi que encara avui trobem en alguns informatius i programes televisius, basada en l'espectacularització. Quan es tracta de parlar sobre la violència masclista, topem amb la transmissió d'informacions esbiaixades i la recerca de l'impacte dramàtic, que conflueixen en "una forma narrativa que s'ha denominat infoentreteniment²". Per contra, l'esment a les xarxes de suport (familiars, amistats o entitats) o a les pràctiques d'autodefensa de les dones agredides aporta una perspectiva no victimista de la situació, que es presenta com a superable.

Feminitats complaents

Altres recursos narratius de la cultura audiovisual, especialment emprats en el cinema i la publicitat, i que sovint exerceixen violència simbòlica sobre les dones són els que promouen un model estereotipat de feminitat complaent. El tractament dels cossos femenins com a complements de determinats objectes per dotar-los d'atractiu sexual és una forma de representació que s'ha mantingut amb poques variacions des dels orígens pictòrics. L'objectualització, el voyeurisme, la cosificació, el fetitxisme i l'erotització també han esdevingut pràctiques naturalitzades pel seu ús insistent i generalitzat. Les dones representades com a objectes eròtics tenen un paper passiu: els seus desitjos i la seva sexualitat queden anul·lats i la seva funció esdevé donar plaer a l'altre, supòsit que preveu una vivència del propi cos encarregada del plaer dels altres.

El model de la dona objecte, a més, està profundament travessat per la rigidesa dels cànons estètics imperants. Uns cànons que, també fora de la pantalla, legitimen a ulls de la societat quins són els cossos vàlids i quins no ho són. I és que la promoció social de les dones sovint passa per quadrar dins d'un tipus de bellesa que estipula les mides, el pes, l'ètnia i l'edat, i impedeix una vivència dels cossos diversa, complexa i positiva.

Vivian, la protagonista de *Pretty Woman* (1990) vestida per anar a la òpera, és objecte de la mirada voyeurística per part del personal de l'hotel.

Un exemple de fetitxització a *La Dolce Vita* (1960) de Fellini, Silvia.

1. Fernández Díaz, Natalia. *La violència sexual y su representación en la prensa*. Anthropos, Barcelona, 2003. Pàg. 31
2. Bernárdez, Asunción; García Rubio, Irene; González Guerrero, Soraya. *Violencia de género en el cine español. Análisis de los años 1998 a 2002 y guía didáctica*. Complutense, Madrid, 2008. Pàg. 39.

Material didàctic elaborat per:

Els mites de l'amor romàntic i la violència masclista

A les acaballes de l'Espanya franquista sorgeixen les primeres organitzacions de dones enfront de la manifesta desigualtat legal en temes de drets civils, que impulsarà l'auge de les polítiques públiques en qüestions de gènere. En aquest context, el feminisme esdevé “el primer agent col·lectiu que es preocupa, a partir dels anys seixanta, pel problema de la violència contra les dones en les societats occidentals”¹. Des de llavors, la seva concepció canvia: passa de donar-se a l'àmbit privat i reclòs de la parella a ser una problemàtica social.

Els mitjans de comunicació, tot i la contribució a la visibilitat de la violència i al seu rebuig col·lectiu, encara tendeixen a reproduir estereotips sexistes. El mateix succeeix amb els videoclips, les sèries, o les pel·lícules, que privilegien els valors associats a la masculinitat contribuint a la pervivència del punt de vista masculí i patriarcal, i com a tal, de les violències masclistes.

L'ús dels estereotips també incideix en el mode com les indústries culturals representen les identitats i les relacions afectives, generant un efecte mirall i potenciant les expectatives de la vivència d'un amor idealitzat. A més, es troba tan hiperrepresentat que es planteja com la única experiència del sentiment, invalidant totes les altres.

Arquetips sexistes i construcció de personatges

Durant el procés de socialització les nenes aprenen que ser dona vol dir ser passiva, dèbil

i depenent, i els nens, que ser home equival a ser fort, competitiu i dominant. Els estereotips de gènere reforcen aquests valors, segons els quals el que és masculí correspon a l'espai públic, el progrés i el domini de les situacions plantejades, mentre que el que és femení correspon a l'espai privat —desproït de prestigi—, l'estatisme i la dependència. Aquesta divisió bàsica té unes arrels culturals profundes.

En els relats fundacionals, els personatges i les seves accions s'organitzen segons un model narratiu que busca una incidència social. La creació de protagonistes carismàtiques a la indústria cinematogràfica és eventual; normalment, s'exalta la figura de l'heroi i la dona queda en un segon terme, com a complement o premi després de la comesa. Per contra, quan protagonitza accions transgressores, se la invalida socialment, remetent així a l'arquetip de la *femme fatale* (o *dona fatal*), popularitzat al cinema negre de l'època d'aurada de Hollywood. Es tracta d'un personatge sovint sexualitat, que reivindica desitjos propis allunyats del que se suposa que li pertoca. En ocasions, com succeeix a *Thelma i Louise* (1991) és la pròpia estructura narrativa del film qui castiga aquests personatges, impeding-los un final feliç.

En qualsevol cas, la divisió dels personatges femenins en les dues categories s'associa a uns models de comportament contraposats: adequat (mare, verge, esposa) i inadequat (prostituta, bruixa). Maria i Eva, virtut i temptació segons la tradició judeocristiana, són

Una de les cites més populars de Jessica Rabbit, del film *¿Quién engañó a Roger Rabbit?* (1988), una dona fatal de l'animació:
 "No sóc dolenta. Així és com m'han dibuixat".

l'exemple de dues adaptacions dels arquetips femenins que, actualitzades, segueixen complint avui en dia una funció moralitzadora i alliçonadora sobre els rols que han de representar les dones.

Mites de l'amor romàntic

La comesa dels personatges femenins estereotipats sovint està relacionada amb la realització de l'experiència amorosa plena i definitiva, mentre que per als personatges masculins aquest és un aspecte més de les motivacions vitals. Per contra, elles solen ser representades en relació al patiment, que s'entén com una forma de resoldre els conflictes. A més, el sentiment de dependència es viu com un model de felicitat i compliment de l'ordre simbòlic i narratiu, i la negació dels desitjos propis com un camí per aconseguir redimir la vida dels altres. La interpretació idealitzada de l'amor fa difícil mantenir relacions sanes i no abusives. Amb la pervivència de mites com el del príncep blau, la mitja taronja, la fidelitat i l'exclusivitat o l'amor i la passió eterna, entre d'altres, les produccions culturals s'encarreguen d'establir què vol dir l'enamorament i quines emocions i sentiments hem d'experimentar. La tradició cultural exalta un sentiment i el converteix en motor del relat cultural occidental, de manera

que la gelosia, la possessió i la dependència queden legitimades. Per aquest motiu, intentar assolir aquest model que reproduïx els estereotips romàntics provoca patiment i frustració, així com conductes de risc i violències.

L'agència de publicitat a la sèrie *Mad Men* crea un anunci de roba interior promovent dos arquetips de feminitat desitjables: l'esposa i l'amant.

1. Bernárdez, Asunción; García Rubio, Irene; González Guerrero, Soraya. *Violencia de género en el cine español. Análisis de los años 1998 a 2002 y guía didáctica*. Complutense, Madrid, 2008. Pàg. 34.

Material didàctic elaborat per:

El cinema i l'ampliació dels imaginaris de l'amor

Cada vegada trobem més models de feminitat emancipada, com aquells que interpreten les tres amigues a *Bar Bahar* (2016), de Maysa-loun Hamoud, en una recerca dels desitjos propis (inclosa una sexualitat no normativa), amb una xarxa de suport femenina i motivacions vitals que s'allunyen del que l'ordre establert n'espera. Altres reivindicacions de les dones com el dret a l'avortament, nous models de maternitat o la realització professional en un món precari són eixos narratius que ha actualitzat la sèrie *Girls* (Lena Dunham, 2012-

Les protagonistes de *Bar Bahar* (2016), tres amigues en la recerca per la llibertat per damunt de l'amor.

2017), seguint el camí que ja va obrir a principis de mil·lenni *Sex in the City* (1998 - 2004). Les seves protagonistes aparegueren representades com a dones alliberades, trencadores d'alguns mecanismes de dominació patriarcals i amb interpretacions femenines no victimistes i positives.

Les representacions complexes i diverses incideixen en l'enriquiment dels imaginaris que darrerament també s'han vist eixamplats en la confirmació de masculinitats no estereotipades. Els herois forts, actius, solitaris, que necessiten reafirmar la seva identitat a través de la violència i la imposició, fa temps que han deixat pas a un altre tipus de personatges. Aquests fan bandera de la seva vulnerabilitat i inseguretat, no compleixen amb els cànons estètics normatius i tenen preocupacions sobre l'amor i la feina com qualsevol persona. És la base de la trama de la multipremiada sèrie *Master of None* (2016 -), una comèdia d'Aziz Ansari i Alan Yang sobre un grup d'amics en la trentena a Nova York que no tenen clar què fer amb la seva vida. L'humor serveix per tractar qüestions contemporànies com l'experiència de la immigració i el racisme, el sexisme o la vivència normalitzada del lesbianisme.

La diferència subversiva de la sèrie *Transparent* (2014 - 2019) és el relat d'una dona transgènere.

L'amor, avui, segueix sent un eix narratiu important, però sovint es fuig dels tòpics quan es prioritza l'autoestima femenina i les preocupacions per assolir la felicitat, que passen sovint per altres objectius vitals. Les parelles no se ceneixen a l'ideal de mitja taronja heterosexual i es dona cabuda a altres identitats, més complexes i riques en matisos. Una tendència que també es dona en gèneres que tenen poc a veure amb la comèdia romàntica, com el thriller econòmic *Billions* (2016 -), la primera sèrie de la televisió nord-americana que inclou un personatge no binari, és a dir, una persona la identitat de la qual supera la tradicional expressió de gènere que divideix el que és masculí del femení. El paper de Taylor, alhora, està protagonitzat per una persona no-binària, Asia Kate Dillon, que es va donar a conèixer a *Orange is the New Black* (2013 - 2019) una altra sèrie coral trencadora pel que fa a la representació de personatges femenins forts i complexos. També en són significatives la diversitat d'orientació sexual i d'ètnia de les seves protagonistes, que contribueixen a plu-

ralitzar els imaginaris. La incorporació d'un personatge trans, tot i que secundari, marcà un precedent en la història de de les sèries, obrint la porta a creacions com *Transparent* (2014 -), que posa el focus en la vivència d'una transició.

Arnold i Dev, a *Master of None* (2016 - 2019), en una mostra d'afecte entre millors amics.

Material didàctic elaborat per:

Proposta d'activitats

Abans del visionat:

- El programa *La gent normal* de TV3 que porta de títol “Maneres de viure l'amor” (6/6/2017) presenta experiències de l'amor que disten del relat imperant en la nostra societat. Visionar-lo conjuntament i escriure una redacció sobre quin tipus d'amor convenç més a cadascú, especificant les avantatges sobre els demés, així com els inconvenients. Hauria sigut possible un programa així fa 50 anys? Per què?
- Fer una recerca sobre què és el test de Bechdel (un conjunt de normes per avaluar el masclisme en les pel·lícules) i aplicar-les individualment a la darrera pel·lícula que hàgiu vist. Quin són els resultats? Compartir els resultats a la pissarra amb la resta de l'aula i comentar-los. Quina és la tendència general? Articular un debat sobre les conseqüències d'aquest fet.

El test de Bechdel es popularitzà en el còmic *Dykes to Watch Out For*, d'Alison Bechdel.

- Realitzar en grups reduïts una comparativa dels tractaments mediàtics que ha rebut el cas de Juana Rivas responnent a les grans preguntes del periodisme: què, qui, com, quan, on, parant especial atenció a la referència que es fa al maltractador.

Valorar si es tracta de bones pràctiques o males pràctiques periodístiques.

Per fer-ho, us recomanem l'accés al manual de recomanacions Tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació, editat pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i disponible a https://www.cac.cat/pfw_files/cma/actuacions/Autorregulacio/Recomanacions_viol_ncia_masclista_CA.pdf

- A la *Quarta Conferència Mundial de les Dones de Beijing* (1995) es va determinar que els mitjans de comunicació, les empreses de publicitat i

els seus professionals han d'examinar "las consecuencias de la reproducción de estereotipos sexistas en los contenidos, incluidos aquellos (...) que promueven la violencia y la discriminación de género, y adopten medidas para eliminar estas imágenes negativas"¹.

Buscar informació sobre l'origen d'aquesta iniciativa de la ONU, i en concret, de la Declaración y Plataforma de acción de Beijing, una iniciativa que fou punt d'inflexió en l'agenda mundial pel que fa a la igualtat de gènere.

- Dividir l'aula en 12 grups per analitzar si s'han assolit millores en cadascuna de les dotze esferes plantejades, o si encara són reptes per assolir. Si és el cas, pensar senzilles campanyes de sensibilització per assolir les millores maneres a nivell local.

- En quina esfera s'adscriu el fragment de text citat?

- Un article al diari digital Píkara Magazine sobre l'estrena al 2016 de *Ghostbusters* (Paul Fieg), l'elenc de la qual suposa un atac frontal a diversos prejudicis de Hollywood, diu així:

*¿Es suficiente con tener más protagonistas femeninas en roles de acción? Evidentemente no. Ante las representaciones patriarcales hegemónicas, aceptamos con entusiasmo cualquier paso. El protagonismo femenino es una conquista más que relevante, y unas primeras personajes femeninas que no se centren únicamente en el sufrimiento y en la lucha contra vulneraciones de los derechos humanos más básicos abre el espectro de las representaciones en el cine de una forma evidente, aunque todavía sea insuficiente.*²

Analitzar el text en base a les següents preguntes:

- A quins prejudicis de Hollywood creieu que es fa referència al film?
- Per què creieu que l'autora és tan contundent en respondre la seva pregunta? A què es refereix amb "qualquier paso"?
- Esteu d'acord amb l'autora que és insuficient el nombre de personatges femenins en rols d'acció?
- Quan es refereix a personatges femenins que "se centren únicamente en el sufrimiento y en la lucha contra vulneraciones de los derechos humanos más básicos", quins noms se us acuden? Segons l'autora, per què creieu que són més habituals?

1. Vega Vega-Montiel, Aimée. *El Tratamiento de la Violencia contra las Mujeres en los Medios de Comunicación*. Comunicación y Medios, de l'Instituto de Comunicación e Imagen de la Universidad de Chile. 2014 30, 9-25. Consultable a dialnet.unirioja.es

2. (Las) 'Cazafantasmas'. *Las científicas salvan al mundo, aunque el mundo apenas se entere*, de María Castejón, a Pikara Magazine. 23/09/16 Consultable en línia a: <http://www.pikaramagazine.com/2016/09/las-cazafantasmas-las-cientificas-salvan-al-mundo-aunque-el-mundo- apenas-se-entere/>

Després del visionat:

- La Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere de la Generalitat de Catalunya, contempla que: “La violència de gènere no és un problema que afecti l'àmbit privat. Al contrari, es manifesta com el símbol més brutal de la desigualtat existent en la nostra societat. Es tracta d'una violència que es dirigeix sobre les dones pel fet mateix de ser-ho, pel fet de ser considerades, pels seus agressors, mancades dels drets mínims de llibertat, respecte i capacitat de decisió. La nostra Constitució incorpora a l'article 15 el dret de tots a la vida i a la integritat física i moral, sense que en cap cas puguin ser sotmesos a tortures ni a penes o tractes inhumans o degradants. A més, continua la nostra Carta Magna, aquests drets vinculen tots els poders públics i només per llei se'n pot regular l'exercici.”

Coneixeu el quin és el procediment que se segueix per redactar una llei a Catalunya? Fer una petita investigació (us podrà servir d'ajuda el document del Parlament – Guia per a redactar una llei (<https://www.parlament.cat/document/intrade/34557>)) i dividir la classe en grups per redactar una mena de llei sobre alguna problemàtica que afecti l'aula o l'escola (per exemple, la divisió de l'espai al pati).

- Visionar conjuntament a Youtube la campanya contra la violència de gènere del Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad “Si Tu Chico Te Da Miedo. CUÉNTALO a: <https://www.youtube.com/watch?v=C5C38DrQPqw>

Analitzar-la des del punt de vista audiovisual:

- Com s'aconsegueix la dramatització del relat? Com és la tria de la música i la banda sonora, com són els plans i la posada en escena, quin objectiu expressiu persegueix la tempesta, etc.?
- Quines conseqüències tenen aquestes decisions sobre l'efecte dramàtic?
- Sobre qui recau la responsabilitat de l'acció d'acabar amb el maltractament en la campanya?
- Considereu que és una estratègia efectiva? Perquè? Com podria ser-ho més?

Material didàctic elaborat per:

- Les societats distòpiques de la ciència-ficció, que presenten espais i temps alternatius i que sovint s'allunyen dels valors de la societat patriarcal, són un escenari interessant també per a la cabuda de noves representacions. Per exemple, la tinent Ellen Ripley, d'*Alien* (1979), o Imperator Furiosa de *Mad Max: Fury Road* (2015). Fer un llistat de pel·lícules protagonitzades per heroïnes i crear diapositives amb el póster de cada una d'elles per analitzar la construcció del personatge:
 - Quines són les seves armes i/o els seus poders?
 - Quina és la seva comesa?
 - Quina relació tenen amb els personatges masculins, si és que en tenen?
 - Com és la seva aparença? Està sexualitzada? Per què creieu que és així?
 - Quines connotacions es deriven de com surt retratada al póster?
- La competitivitat femenina per l'amor o l'atenció d'un home per damunt de les amistats és un tòpic comú entre els personatges femenins de moltes comèdies. Amb tot, cada vegada trobem més casos d'amigues entre les quals prima la solidaritat enlloc de l'enveja o la rivalitat. Dividir la classe en dues parts per pensar aquests personatges amb mostres concretes que hàgiu vist recentment. Què tenen en comú? Què els diferencien? Com afecta a la concepció de l'amor romàntic cada tipus de relació? Es tracta de personatges ancorats al context social, o per contra, no tenen altra relació que la que estableixen amb els personatges femenins?
- Comentar el mite clàssic d'Ulises i Penèlope i contraposar-lo a aquest relat breu d'Augusto Monteroso, titulat La tela de Penélope o quién engaña a quién. Com incideix la proposta de l'escriptor mexicà en la construcció dels arquetips de feminitat i masculinitat i del cànon literari?

Hace muchos años vivía en Grecia un hombre llamado Ulises (quien a pesar de ser bastante sabio era muy astuto), casado con Penélope, mujer bella y singularmente dotada cuyo único defecto era su desmedida afición a tejer, costumbre gracias a la cual pudo pasar sola largas temporadas. Dice la leyenda que en cada ocasión en que Ulises con su astucia observaba que a pesar de sus prohibiciones ella se disponía una vez más a iniciar uno de sus interminables tejidos, se le podía ver por las noches preparando a hurtadillas sus botes y una buena barca, hasta que sin decirle nada se iba a recorrer el mundo y a buscarse a sí mismo. De esta manera ella conseguía mantenerlo alejada mientras coqueteaba con sus pretendientes, haciéndoles creer que tejía mientras Ulises viajaba y no que Ulises viajaba mientras ella tejía, como pudo haber imaginado Homero, que, como se sabe, a veces dormía y no se daba cuenta de nada.

Documentació relacionada

Enllaços d'interès

Institut Català de les Dones
icd.cat

Observatori de les dones en els mitjans de comunicació
observatoridelesdones.org

Tamaia. Viure sense violència
tamaia.org/

La Bonne
labonne.org

Ca la dona
caladona.org

Candela
candela.cat

Filmografia relacionada

La sal de la terra, Herbert. J. Biberman (1954)

Thelma y Louise, Ridley Scot (1991)

Tomates verdes fritos, Jon Avnet (1991)

Te doy mis ojos, Iciar Bollaín (2003)

En tierra de hombres, Niki Caro (2005)

Stella, Sylvie Verheyde (2008)

Tomboy, Céline Sciamma (2011)

Bande de filles, Céline Sciamma (2014)

Mustang, Deniz Gamze Ergüven (2015)

Mi perfecta hermana, Sanna Lenken (2015)

Bar Bahar, Maysaloun Hamoud (2016)

Aurora, Émilie Deleuze (2016)

Bibliografia d'interès

Bernárdez, Asunción; García Rubio, Irene; González Guerrero, Soraya. *Violencia de género en el cine español. Análisis de los años 1998 a 2002 y guía didáctica*. Complutense, Madrid, 2008.

Fernández Díaz, Natalia. *La violència sexual y su representación en la prensa*. Anthropos, Barcelona, 2003.

Marzano, Michela. *La muerte como espectáculo. La difusión de la violència en internet y sus difusiones éticas*. Tusquets, 2010

Diversa autoria, *La violència en la mirada. Conflicto, infància y televisión*. Documentos de estudio. Ed. Universitat Ramon Llull, Barcelona, 2014.

Vega Vega-Montiel, Aimée. *El Tratamiento de la Violencia contra las Mujeres en los Medios de Comunicación*. Comunicación y Medios, de l'Institut de Comunicación e Imagen de la Universidad de Chile. 2014 30, 9-25. Consultable a dialnet.unirioja.es

Material didàctic elaborat per:

Dades de contacte

Si voleu aprofundir més en aquest o altres aspectes del cinema, els docents disposen d'accés gratuït a la Biblioteca del cinema de la Filmoteca amb tot tipus de recursos i bibliografia sobre cinema i cultura audiovisual.

Filmoteca de Catalunya

Filmoteca per a les escoles

filmoteca.escoles@gencat.cat

T 935 565 198

<http://blocs.gencat.cat/filmotecaescoles>

<https://www.filmoteca.cat/web/ca/article/filmoteca-les-escoles>

Drac Màgic

drac@dracmagic.cat

T 93 216 00 04

www.dracmagic.cat